Enw'r Ymgeisydd	Rhif y Ganolfan	Rhif yr Ymgeisydd

CYD-BWYLLGOR ADDYSG CYMRU

Tystysgrif Gyffredinol Addysg Uwchradd

WELSH JOINT EDUCATION COMMITTEE

General Certificate of Secondary Education

165/61

HANES

MANYLEB B: ASTUDIAETHAU MANWL A THEMATIG AC ASTUDIAETHAU O DDATBLYGIAD O AGWEDDAU AR HANES CYMRU/LLOEGR A'R BYD

PAPUR 1

ASTUDIAETH THEMATIG

11 – Y NEWID YN RÔL A STATWS MENYWOD tua 1900 hyd heddiw

P.M. DYDD GWENER, 9 Mehefin 2006

1 awr (o arholiad 2 awr)

Cwestiynau a atebwyd	Swyddfa'n unig
Cw.1 (Gorfodol)	20
Cw.	25
CYFANSWM	45

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Ysgrifennwch eich enw, rhif y ganolfan a'ch rhif ymgeisydd yn y blychau ar ben y dudalen hon.

Atebwch Gwestiwn 1 (Adran A) **a** *naill ai* Cwestiwn 2 *neu* Gwestiwn 3 o Adran B.

Ysgrifennwch eich atebion ar y llinellau yn y llyfryn hwn. Defnyddiwch dudalennau ychwanegol os nad yw'r llinellau a ddarparwyd yn y llyfryn hwn yn ddigon. Ysgrifennwch eich enw ar bob tudalen ychwanegol a nodwch yn glir rif y cwestiwn rydych yn ei ateb. Rhowch eich tudalennau ychwanegol y tu mewn i'r llyfryn hwn.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Dangosir nifer y marciau sydd ar gael mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran-gwestiwn.

Cewch farciau am ansawdd eich cyfathrebu ysgrifenedig.

I ennill y marciau llawn ar gyfer unrhyw gwestiwn, rhaid i'ch atebion fod yn berthnasol a rhaid iddynt wneud defnydd llawn o'r wybodaeth a ddarparwyd.

Ym mhob achos dylech gefnogi eich atebion trwy gyfeirio at eich gwybodaeth a'ch dealltwriaeth o'r pwnc a ddewiswyd.

Ni roddir tystysgrif i ymgeisydd a geir yn ymddwyn yn annheg yn ystod yr arholiad.

Examiner only
Arholwr yn unig

Atebwch Gwestiwn 1 yn Adran A a **naill ai** *Cwestiwn 2* **neu** *Gwestiwn 3 yn Adran B*.

ADRAN A

(GORFODOL)

1. Mae'r cwestiwn hwn yn sôn am fenywod yn y cartref.

Astudiwch y ffynonellau isod ac yna atebwch y cwestiynau sy'n dilyn pob ffynhonnell. [20]

Ffynhonnell A

[Ffotograff o deulu tlawd yn 1912]

(a) Defnyddiwch Ffynhonnell A, a'r hyn rydych chi'n ei wybod, i ddisgrifio rôl draddodiadol menywod cyn 1914. [3]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Examiner only
Arholwr yn unig

Ffynhonnell B

> Achoswyd llawer o drychinebau gan broblem diweithdra'r 1930au. Roedd y Prawf Modd (*Means Test*) yn cael ei weithredu'n llym o hyd ac roedd llawer o blant yn brin o fwyd. Roedd menywod, yn enwedig mamau ifanc, yn eu haberthu eu hunain er mwyn gallu dilladu a bwydo'r plant y gorau gallent.

[Rhan o *Wales between the Wars* gan D. Smith (1988)]

(b) Defnyddiwch y wybodaeth yn Ffynhonnell B, a'r hyn rydych chi'n ei wybod, i egluro sut roedd menywod yn ymdopi yn ystod Dirwasgiad y 1930au. [4]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Examiner only
Arholwr yn unig

Ffynhonnell C

Mae'r mwyafrif o fenywod yn dal wedi'u clymu i'r tŷ pan fo plant ifanc ganddynt. Hyd yn oed os bydden nhw'n mynd yn ôl i'r gwaith pan fydd y plant yn hŷn, y mamau o hyd sy'n gwneud y rhan fwyaf o'r gwaith glanhau, magu'r plant a chadw tŷ. Er hynny, mae llawer o'r hen dasgau domestig trwm wedi'u gwneud yn haws: gellir siopa'n llai aml a storio'r nwyddau mewn oergell; mae carpedi a'r sugnydd llwch yn haws eu trin na lloriau pren, brwsys a pholish; ac mae peiriannau golchi wedi rhyddhau menywod rhag gorfod treulio oriau yn glanhau a sgwrio.

[Rhan o gyfweliad ar gyfer cylchgrawn gyda'r ffeminist, Angela Holdsworth, oedd newydd gwblhau cyfres deledu ar newidiadau ym mywydau menywod (1988)]

(c) Pa mor ddefnyddiol yw Ffynhonnell C fel tystiolaeth i hanesydd sy'n astudio'r newidiadau ym mywydau menywod yn y cartref?
Eglurwch eich ateb trwy ddefnyddio'r ffynhonnell a'r hyn rydych chi'n ei wybod. [5]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Ffynhonnell CH

> Yn y 1960au gyda'r bilsen daeth mwy o ryddid dewis i ferched. Nawr roedd mwy o ferched yn gohirio cychwyn teulu nes eu bod yn eu 30au. Ar ôl cyfnod mamolaeth gallent ailgydio yn y gwaith, ond dim ond os gallent fforddio talu i rywun arall ofalu am y plant.

[Hanesydd modern, W. Gareth Evans, yn ei werslyfr ysgol,
Rôl a Statws Merched yn yr Ugeinfed Ganrif (1998)]

(ch) Yn Ffynhonnell CH mae'r awdur yn dweud bod gan fenywod, ers y 1960au, fwy o ddewis yn y ffordd y maen nhw'n byw eu bywydau.
A yw hynny'n ddehongliad dilys?

Yn eich ateb dylech ddefnyddio'r hyn rydych chi'n ei wybod am y testun, cyfeirio at y ffynonellau eraill sy'n berthnasol yn y cwestiwn hwn ac ystyried sut y daeth yr awdur i'r dehongliad hwn. [8]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Trosodd.

Examiner only
Arholwr yn unig

Examiner only
Arholwr yn unig

ADRAN B

Atebwch **naill ai** *Cwestiwn 2* **neu** *Gwestiwn 3*.

2. Mae'r cwestiwn hwn yn sôn am fenywod mewn gwaith taladwy.

Astudiwch y wybodaeth isod ac yna atebwch y cwestiynau sy'n dilyn. [25]

GWYBODAETH

Yn ystod y ddau Ryfel Byd llwyddodd menywod i gael mwy o waith taladwy. Mae'r poster hwn yn dangos menyw yn y gwaith.

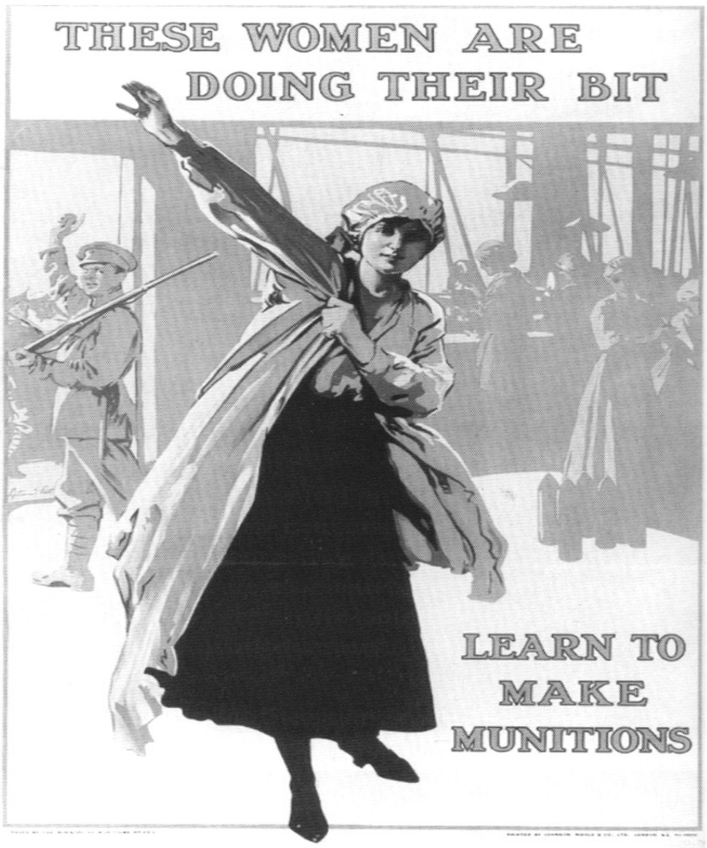

(a) (i) Beth oedd gweithiwr *munitions* yn ei wneud? [2]

....

....

....

....

....

....

Trosodd.

Examiner only
Arholwr yn unig

(ii) Eglurwch sut y gwnaeth y Rhyfel Byd Cyntaf helpu i newid agweddau pobl tuag at gyflogi menywod. [4]

(iii) Pa mor llwyddiannus oedd menywod wrth gael gwaith taladwy yn ystod yr Ail Ryfel Byd? [5]

Examiner only
Arholwr yn unig

(b) (i) Disgrifiwch rai o'r diwydiannau ysgafn newydd a greodd fwy o swyddi i fenywod ar ddiwedd y 1940au a'r 1950au. [3]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

(ii) Eglurwch sut mae rhai menywod wedi manteisio ar gyfleoedd gwaith newydd ym myd busnes a gwleidyddiaeth er 1960. [4]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Examiner only
Arholwr yn unig

(c) A yw menywod wedi llwyddo i sicrhau cydraddoldeb â dynion ym myd gwaith o 1900 hyd heddiw?
Eglurwch eich ateb yn llawn. [7]

3. Mae'r cwestiwn hwn yn sôn am fenywod a gwleidyddiaeth.

Astudiwch y wybodaeth isod ac yna atebwch y cwestiynau sy'n dilyn. [25]

GWYBODAETH
Ymgyrchodd menywod i sicrhau hawliau gwleidyddol o ddechrau'r ugeinfed ganrif. Mae'r darlun yn dangos swffragét yn y carchar.

(a) (i) Beth oedd bwydo trwy orfodaeth? [2]

....

....

....

....

....

Trosodd.

Examiner only
Arholwr yn unig

(ii) Eglurwch pam y protestiodd Emily Davison yn ystod ras y Derby yn Epsom. [4]

(iii) Pa mor bwysig oedd y Rhyfel Byd Cyntaf wrth newid agweddau pobl tuag at y bleidlais i fenywod? [5]

Examiner only
Arholwr yn unig

(b) (i) Disgrifiwch rai o'r manteision a ddaeth i fenywod o ddiwygiadau'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol (*NHS*) wedi'r Ail Ryfel Byd. [3]

(ii) Eglurwch sut mae Deddf Tâl Cyfartal 1970 wedi helpu i wella statws menywod. [4]

Examiner only
Arholwr yn unig

(c) A yw mesurau'r llywodraeth wedi helpu menywod i sicrhau cydraddoldeb â dynion o 1900 hyd heddiw?
Eglurwch eich ateb yn llawn. [7]